

КОНФЛІКТОЛОГІЧНИЙ ХАРАКТЕР ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЮРИСТА

Анна Жданюк

Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля

Анотація:

Статтю присвячено теоретичному аналізу конфліктологічного характеру професійної діяльності юриста. Розкрито значення терміна «професійна юридична діяльність» і з'ясовано її основні характеристики. Виявлено зв'язок між спорідненими поняттями «конфліктність» і «конфліктологічність» юридичної діяльності та обґрунтовано останнього. Розглянуто види конфліктних взаємодій, наявних у роботі юриста, у розрізі її спеціалізації. Проаналізовано конфліктологічні особливості професійної діяльності юристів визначених спеціальностей.

Ключові слова:

професійна діяльність юриста; конфліктологічність юридичної діяльності; конфліктологічні особливості; конфліктні взаємодії.

Аннотация:

Жданюк Анна. Конфликтологический характер профессиональной деятельности юриста.

Статья посвящена теоретическому анализу конфликтологического характера профессиональной деятельности юриста. Раскрыто значение термина «профессиональная юридическая деятельность» и ее основные характеристики. Выявлена связь между понятиями «конфликтность» и «конфликтологичность» юридической деятельности и обоснована целесообразность использования последнего. Рассмотрены виды конфликтных взаимодействий в работе юриста с учетом специализации его профессиональной деятельности. Проанализированы конфликтологические особенности профессиональной деятельности юристов некоторых специальностей.

Ключевые слова:

профессиональная деятельность юриста; конфликтологичность юридической деятельности; конфликтологические особенности; конфликтные взаимодействия.

Resume:

Zhdanyuk Anna. The conflictological character of the lawyer's career.

The article is devoted to the theoretical analysis of the conflictological character of the lawyer's career. The term "the lawyer's professional activity" and its main features have been revealed. The connection between the notions of "proneness to conflict" and "conflictology" of legal activity has been determined. The practicability of using the latter has been justified.

The variety of the conflict interactions in the lawyer's work considering the specialization of his/her professional activity has been studied. The conflictological features typical for the professional activity of lawyers of some specialties have been analyzed.

Key words:

the lawyer's career; the conflictological character of the lawyer's career; the conflictological peculiarities; the argumentative cooperation.

Постановка проблеми. Правознавча діяльність завжди мала високий соціальний статус у суспільстві. Незважаючи на те, що протягом ХХ ст. юридична професія з «елітарної» перетворилась на «масову», її значущість і престижність залишаються на високому рівні, що підтверджується соціологічними опитуваннями та наявністю конкурсного відбору абітурієнтів під час вступу до юридичних факультетів ВНЗ.

Юридична діяльність пов'язана з використанням спеціальних правових знань і спрямована на виконання юридичних завдань – це різнобічна робота, що стосується всіх сфер суспільного життя. У своїй діяльності юрист стикається з необхідністю оцінювати вчинки людей з позицій норм права та закону. У цих непростих умовах фахівцю необхідно ухвалювати рішення, які можуть змінити подальшу долю людини, у зв'язку з чим професійна діяльність юриста має найвищу соціальну значущість, правову й моральну відповідальність.

Виконуючи свої безпосередні обов'язки, юристи, незалежно від спеціалізації (адвокатська, слідча, прокурорська, нотаріальна, судова), здійснюють різноманітні види професійної діяльності, при цьому найчастіше вони діють у конфліктогенному професійному середовищі, адже більшість соціальних конфліктів стається у сфері правовідносин або породжується юридичними ситуаціями.

Зазначене зумовлює посилену увагу до проблеми визначення конфліктологічних особливостей професійної діяльності юристів з метою їх конфліктологічної підготовки у ВНЗ.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед теоретичних і практичних розробок у напрямку філософського осмислення змісту професійної діяльності юриста визначне місце належить роботам В. Бабкіна, О. Бандури, М. Братасюк, О. Гвоздіка, Д. Керімова, М. Козюбри, М. Костицького, В. Селіванова, В. Сокурєнка, М. Цимбалюка. Питання методології дослідження юридичної діяльності розглянуто в працях К. Амірбекова, М. Козюбри, В. Кудрявцева, В. Леушина, О. Тихомирова. Теоретичний огляд правових форм юридичної діяльності презентують дослідження В. Беляєва, В. Бенедика, В. Горшенєва, В. Протасова, І. Шахова. Поняття, зміст, види, особливості юридичної діяльності, її співвідношення з іншими правовими явищами осмислювалися такими вченими, як С. Алексєєв, В. Денисов, А. Жалінський, В. Журавський, О. Зайчук, В. Карташов, О. Копиленко, Л. Луць, Ю. Оборотов, Н. Оніщенко, О. Скакун, Ю. Шемшученко. Серед великої кількості досліджень, присвячених різним аспектам юридичної діяльності, лише в поодиноких наукових працях висвітлено її конфліктологічний характер (О. Бобровник, І. Ващенко, А. Жалінський, В. Іванов, О. Іванова, К. Маркарова, Н. Свиридюк, Н. Семенова).

Отже, актуальність зазначеної проблематики та недостатність її теоретичної розробки зумовили вибір теми нашого дослідження.

Формулювання цілей статті. Мета статті – здійснити теоретичний аналіз конфліктологічного характеру професійної діяльності юристів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аналіз вищезазначених публікацій і досліджень дає змогу нам констатувати наявність різних наукових поглядів на визначення поняття «юридична діяльність». Не вдаючись до глибинного аналізу цих поглядів, у межах яких юридичну діяльність розглядають як елемент правової системи, правову діяльність, правову активність, правову поведінку, юридичну практику тощо, трактуємо її, спираючись на думку С. Гусарева та О. Тихомирова [3, с. 37], як різновид соціальної діяльності, що здійснюється юристами-фахівцями для отримання правового результату, задоволення законних потреб та інтересів соціальних суб'єктів відповідно до вимог права.

А. Жалінський розрізняє юридичну діяльність і професійну юридичну діяльність та відокремлює останню від будь-якої іншої правової діяльності. «Професійна юридична діяльність – це вид юридичної діяльності, яку юристи здійснюють у рамках своєї професії спочатку на індивідуальному рівні як окремі професіонали, виконуючи покладені на них завдання та обов'язки й реалізуючи надані їм для цього права, а згодом на рівні країни, суспільства [5, с. 7].

Н. Свиридюк у своєму дослідженні наводить таку характеристику професійної діяльності юриста: здійснюється у сфері права; суб'єктами здійснення є юристи – спеціально підготовлені фахівці; спрямовується на організацію діяльності інших суб'єктів права; кінцевою метою є впорядкування та узгодження суспільних відносин; під час її реалізації використовуються як правові, так і неправові засоби; регламентується правовими та іншими соціальними нормами; здійснюється у формах практичної, наукової та освітньої діяльності [9].

Відповідно до зазначеного, професійну юридичну діяльність трактуємо як вид юридичної (правової) діяльності, що здійснюється професіоналами-юристами в межах правового поля й спрямовується на досягнення юридичних наслідків, які пов'язані з виникненням, зміною та припиненням правовідносин.

На думку науковців (С. Бобровник, А. Жалінський, К. Маркарова, Н. Свиридюк, Н. Семенова), професійна юридична діяльність має конфліктологічний характер. Перш ніж

проаналізувати його, зацентруємо увагу на різниці в поняттях «конфліктність» і «конфліктологічність» юридичної діяльності. Ми вважаємо за доцільне виходити з того, що конфліктологія – це система знань і особлива міждисциплінарна галузь, предметом вивчення якої є практика роботи з конфліктними явищами різного роду, що виникають у різноманітних сферах людської взаємодії [11, с. 23]. Саме тому поняття «конфліктологічність» юридичної діяльності глибше та ширше за своїм змістом і передбачає звернення до наукового підґрунтя. Це дає нам можливість виокремити особливості професійної діяльності юриста, що детермінують саме її конфліктологічний характер. Розглянемо їх докладніше:

1) Чітка правова регламентація як особливість професійної праці юриста поширюється на всю його діяльність, зокрема й на розробку стратегії виходу з суперечок і конфліктних ситуацій. Фахівець юридичного профілю повинен аналізувати свої дії та співвідносити їх з чинними нормами. Порушення правової регламентації розглядається як порушення закону та свідчить про брак належного рівня професійної компетентності. Правова регламентація часто стає основою для виникнення як внутрішньоособистісних, так і міжособистісних конфліктів у діяльності юриста.

2) Владний, обов'язковий характер діяльності юриста визначає весь процес виконання його професійних функцій. Спеціаліст у галузі юриспруденції наділений державою сукупністю владних повноважень, за допомогою яких він виконує свої функціональні обов'язки – здійснює захист прав і свобод громадян. Саме ця позиція може стати основою виникнення протиріч і конфліктних ситуацій у діяльності юриста. Держава, наділяючи юриста певною владою, одночасно ставить його в рамки закону, змушуючи детально обмірковувати кожен свій крок, що захищає осіб, які беруть участь у правовідносинах, від свавілля з боку юриста. З іншого боку, юрист опиняється в такому становищі, коли його дії можуть стати причиною додаткових протиріч, конфліктних ситуацій різного рівня й різних типів. Отже, кожне ухвалене фахівцем рішення залежить від внутрішнього світу фахівця, наявності в нього моральних, етичних цінностей, рівня професійної компетентності.

3) Самостійність і незалежність професійної юридичної діяльності передбачає неупередженість у ставленні фахівця до учасників процесу, використання доказів у ході ухвалення рішення, абстрагування від почуттів та емоцій. З одного боку, професіонал повинен чітко регулювати свою

діяльність відповідно до закону, а з іншого – уміло оцінювати ситуацію, обирати необхідні прийоми та засоби, які дадуть змогу виконати професійні завдання, конструктивно побудувати професійні контакти.

4) Екстремальний характер діяльності юриста пов'язаний з виконанням фахівцем своїх професійних обов'язків в умовах дефіциту інформації та часу, активною протидією зацікавлених осіб, що ігнорують правові норми тощо. Така ситуація може призвести до виникнення конфлікту й конфліктних взаємодій з оточенням.

5) Невіддільними взаємопов'язаними характеристиками професійної діяльності юриста є її нестандартність, пошуковість і творчість, адже будь-який її вид вимагає ухвалення креативних рішень, відмову від застарілих підходів. З огляду на це, робота юриста може супроводжуватися протиріччями різного рівня і, як наслідок, конфліктами.

6) Відповідальність як специфічна особливість професії юриста накладає певний відбиток на його діяльність, детермінує професійно-особистісний розвиток суб'єкта юридичної праці, адже вона виступає «...формою зв'язку індивідуального й загального (соціального) в житті та діяльності людини» [9]. Формування професійної відповідальності найчастіше відбувається в ситуації дилеми (розбіжності особистісних і професійних цінностей), що призводить до різного роду конфліктних ситуацій.

7) Юридична діяльність орієнтована на виконання управлінської функції в суспільстві, організовуючи взаємодію між його різними суб'єктами. Саме тому організаційний аспект є основою будь-якого виду юридичної діяльності. Як зазначалося, юрист перебуває в середовищі, яке регламентується законами, правовими нормами. Отже, виконуючи організаційну функцію, тобто керуючи тим чи іншим процесом, фахівець може зіткнутися з протиріччями та конфліктами, які породжені суперечками різного характеру.

8) Комунікативна сторона професійної юридичної діяльності характеризує будь-який її вид. Комунікативна діяльність юриста або процес його професійного спілкування може здійснюватися в різноманітних обставинах, відбуватися в ситуації конфлікту або співпраці, у сприятливих або несприятливих умовах. У професійній взаємодії процес спілкування може бути результативним або безрезультатним, сприяти досягненню професійних цілей або стати причиною руйнування всієї діяльності юриста.

9) Спрямованість професійної діяльності юриста на подолання юридичного (правового)

конфлікту. Саме юридичний (правовий) конфлікт детермінує зміст конфліктогенного середовища професійної діяльності юриста, на тлі якого розгортаються протиріччя та конфліктні ситуації [10, с. 35–67].

Проаналізувавши загальні особливості професійної юридичної діяльності, що визначають її конфліктологічний характер, перейдемо до розгляду конфліктологічної специфіки видів юридичної діяльності за професійною спеціалізацією (адвокатська практика, суддівство, слідча, прокурорська та нотаріальна діяльність).

Так, зокрема, дослідники сфери адвокатської практики (О. Баєв, Т. Варфоломєєва, Т. Волчецька, Ю. Гармаєв, В. Карагодін, І. Петрухін, Л. Трунова та ін.) виділяють у професійній діяльності юриста-адвоката такі види конфліктних взаємодій:

– з учасниками кримінального судочинства з боку звинувачення (з професійними учасниками: державним обвинувачем, особами, які здійснюють кримінальне переслідування, особами, які здійснюють нагляд і контроль за слідством; з непрофесійними учасниками: потерпілими, їх законними представниками);

– з учасниками кримінального судочинства з боку захисту (з професійними учасниками: іншими адвокатами, які захищають того ж підзахисного, адвокатами-захисниками інших підозрюваних (обвинувачених); з непрофесійними учасниками: підзахисним, його законними представниками, іншими підозрюваними (обвинуваченими), їх законними представниками);

– із судом (суддею) (у рамках досудового провадження, на судових стадіях у різних інстанціях);

– з іншими особами, які: мають процесуальний статус (фахівці, експерти, перекладачі, поняті, статисти), не мають процесуального статусу (особи, що мають непроцесуальний інтерес до ходу й результатів кримінальної справи), наділені посадовими повноваженнями, що дають змогу впливати на ефективність адвокатської діяльності (особи, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність у рамках кримінальної справи, зацікавлені співробітники правоохоронних та інших владних органів, співробітники кримінально-виконавчої системи, посадові особи).

Отже, конфлікт у діяльності адвоката – це різновид юридичного (правового) конфлікту, що являє собою специфічні кримінально-процесуальні правовідносини, сутність якого полягає в динамічно активному за формою та функціонально біполярному за змістом

протистоянні учасників кримінального судочинства, одним з яких є адвокат-захисник [1].

Аналізуючи професійну діяльність суддів, С. Горохов вказує на її конфліктологічний характер, адже керуючи процесом судового слідства, судді виконують дисциплінарно-регульовальну функцію, стримуючи агресивні емоції та конфліктні прояви сторін. Сам судовий процес, зазвичай, проходить в атмосфері постійно підвищеного психоемоційного напруження та пов'язаний з різними за своєю глибиною і тривалістю стресогенними факторами, що супроводжують його виконання. У разі появи перших ознак «процедурного» конфлікту між учасниками судового процесу суддя повинен вжити певні заходи для того, щоб суб'єкти конфлікту відмовились від агресивної політики відстоювання своїх інтересів. Якщо конфлікту не вдалось запобігти, суддя виступає ініціатором примирення, здійснюючи функцію посередництва («медіації»).

У своїй роботі С. Горохов наводить таке визначення конфлікту в діяльності суддів: «...протидія суб'єктів кримінального судочинства, що здійснюється в межах кримінально-процесуальних відносин і виникає внаслідок гострих протиріч між протилежними процесуально значущими інтересами учасників або засобами захисту (реалізації) вказаних інтересів». Науковець поділяє конфлікти залежно від стадій судочинства на ті, що виникають до судового розгляду (пов'язані з затриманням підозрюваного, застосуванням запобіжних заходів, оскарженням дій і рішень посадових осіб, що здійснюють кримінальне судочинство) та в ході його (пов'язані з виконанням судових дій слідчого характеру) [2].

На думку А. Ратинова, Г. Доспулова, Л. Філонова, Г. Шиханцова та ін., слідча діяльність має яскраво виражений суперечливий характер, адже наявність конфліктних ситуацій – одна зі специфічних особливостей професійної діяльності працівників правоохоронних органів. Ураховуючи погляди О. Баєва [1], підкреслимо, що конфлікт у слідчій діяльності є різновидом соціальних конфліктів, специфіка яких зумовлена такими основним факторами:

- природа їх має похідний характер від кримінально-правових форм конфліктів;
- діяльність слідчого спрямована на подолання кримінально-правових конфліктів, розслідування злочинів, а також на виконання інших функціональних обов'язків, що визначені кримінально-процесуальним законодавством;
- екстремальний характер діяльності слідчого виявляється в постійних нервово-емоційний

навантаженнях, праці в умовах хронічного стресу й підвищеної службової та моральної відповідальності за ухвалені рішення.

О. Баєв класифікує конфлікти в професійній діяльності слідчого, залежно від:

- виникнення протиріч: зовнішні (міжособистісні) та внутрішні (особистісні);
- виконання слідчим соціальних ролей – внутрішньорольових і міжрольових;
- цілей кримінального судочинства – ті, що виникають у зв'язку з необхідністю: покарання злочинця; виправдання невинного; досягнення загальної мети судочинства;
- завдань кримінального судочинства: ті, що виникають у зв'язку з необхідністю: швидкого розкриття злочинів; викриття винних; забезпечення дій за законом;
- засобів розв'язання: без активного використання своїх можливостей; із застосуванням своїх можливостей.

Отже, конфлікт у слідчій діяльності являє собою міжособистісне та/або внутрішньоособистісне протиріччя, що виникає у слідчого в процесі виконання функціональних обов'язків; виражається в несумісності цілей і засобів їх досягнення, що мають суттєве значення для нього чи особи, яка з ним взаємодіє, або в протистоянні моральних, когнітивних, духовних цінностей та орієнтацій слідчого як особистості [7].

Щодо професійної діяльності органів прокуратури, то слід зазначити, що всі її види мають конфліктологічний відтінок. Головне призначення органів прокуратури – відстоювання інтересів законності, її захист і відновлення в разі порушення. В інтересах забезпечення правопорядку в межах своїх повноважень та наявних засобів органи прокуратури повинні втручатися в конфлікт або ініціювати його для врегулювання й відновлення законності. Органи прокуратури беруть участь у врегулюванні конфліктів, що мають тільки юридичну природу (між інститутами влади, між державою та окремим інститутом, між державою та особистістю, між окремими особами та організаціями в різних поєднаннях), внутрішньоособистісні та конфлікти етичного характеру не в їх компетенції [4].

Аналізуючи специфічні особливості професійної діяльності нотаріусів, О. Певцова вказує на її інтегративний характер, адже саме нотаріальна діяльність поєднує в собі риси різних юридичних професій. З одного боку, нотаріус, здійснюючи нотаріальні дії, повинен ураховувати інтереси всіх учасників угоди, що споріднює його з адвокатом. Досліджуючи всі матеріали та документи, надані для здійснення нотаріальної дії, нотаріус повинен докладно

розібратися в обставинах справи, намагаючись зрозуміти мотиви дій його учасників, що зближує його зі слідчим. Крім того, нотаріус у своїй діяльності зобов'язаний брати активну участь у запобіганні конфліктам, не тільки усунувши розбіжності, які виникли, а й запобігаючи виникненню спорів і конфліктів у майбутньому, що споріднює його діяльність з діяльністю судді. Можна твердити, що нотаріуси, працюючи в потенційно конфліктному середовищі, щодня виконують функції медіатора – компетентної особи, яка, організовуючи спілкування між сторонами, намагається допомогти їм залагодити взаємні претензії та знайти прийнятний і остаточний варіант подолання конфлікту, що виник між сторонами [8, с. 107].

О. Котик, класифікуючи конфлікти, що виникають у професійній діяльності нотаріуса, виділяє такі види інтерперсональних конфліктів: між нотаріусом і громадянами, які звернулись до нього за юридичною допомогою; між нотаріусом і посадовими особами, що контролюють його діяльність (до них належать представники управління юстиції, міністерства юстиції, міністерства внутрішніх справ, органів прокуратури, податкової інспекції, пенсійного фонду та ін.); між нотаріусом і посадовими

особами органів держуправління, великих підприємств, комерційних фірм, банків тощо; у нотаріусів між собою. Кожний з названих вище видів конфліктів являє собою особливий, дуже специфічний вид міжгрупового конфлікту, наслідки якого часто бувають непередбачуваними [6].

Висновки. Спираючись на результати науково-аналітичних розвідок, доходимо висновку, що професійна юридична діяльність, незалежно від спеціалізації (адвокатська, слідча, нотаріальна, суддівська, прокурорська), має специфічні риси, які відрізняють її від інших соціономічних професій; вона являє собою складну соціальну систему, що поєднує різних суб'єктів професійної взаємодії, які мають специфічні (правові) відносини між собою; така діяльність спрямована на подолання різного роду юридичних (правових) конфліктів і соціальних протиріч.

Визначений конфліктологічний характер професійної юридичної діяльності зумовлює необхідність конфліктологічної підготовки та формування конфліктологічної компетентності спеціаліста в галузі юриспруденції, професійна діяльність якого дуже часто реалізується в конфліктогенному професійному середовищі.

Список використаних джерел

1. Баев М. О. Тактико-этические начала деятельности адвоката-защитника в уголовном судопроизводстве / М. О. Баев, Н. А. Баева. – М. : Юрлитинформ, 2009. – 448 с.
2. Горохов С. В. Понятие и классификация конфликтов в деятельности судьи при разбирательстве уголовных дел / С. В. Горохов // Вестник Воронежского государственного университета. Серия: Право. – 2010. – № 2. – С. 311–321.
3. Гусарев С. Д. Юридична деонтологія: навчальний посібник / С. Д. Гусарев, О. Д. Тихомиров. – К. : Знання, 2005. – 655 с.
4. Дьячков Д. А. Конфликтологическая составляющая в деятельности прокуратуры РФ / Д. А. Дьячков // Бизнес в законе. Экономико-юридический журнал. – 2008. – № 3. – С. 34–35.
5. Жалинский А. Э. Введение в специальность «Юриспруденция». Профессиональная деятельность юриста. Учебник / А. Э. Жалинский. – М. : Проспект, 2009. – 368 с.
6. Котик Е. Психология конфликта и нотариальная деятельность / Е. Котик // МЕН. – 2005. – № 2 (10). – С. 79–97.
7. Милорадова Н. Э. Виды и предмет конфликта в деятельности следователя / Н. Э. Милорадова // Право і Безпека. – 2002. – № 2. – С. 187–190.
8. Певцова Е. А. Актуальные вопросы профессиональной деятельности юриста / Е. А. Певцова // Научно-теоретический журнал. – 2011. – № 2. – С. 108–113.
9. Свиридчук Н. П. Конфлікт як фактор здійснення юридичної діяльності / Н. П. Свиридчук, О. В. Мінченко // Юридичний вісник. Повітряне і космічне право. – 2012. – № 3. – С. 42–47.
10. Цюрупа М. В. Основи конфліктології та теорії переговорів: навчальний посібник / М. В. Цюрупа. – К. : Кондор, 2004. – 172 с.

References

1. Baev, M. O. & Baeva, N. A. (2009). *The tactico-ethical principles of the advocate's activities in criminal proceedings*. Moscow: Yurlitinform. [in Russian]
2. Gorokhov, S. V. (2010). Concept and classification of conflicts in the judge's activity at trial of criminal cases. *Vestnik Voronezhskogo gosudarstvennogo universitetu*. Series: Law, 2, 311–321. [in Russian]
3. Husariev, S. D. & Tykhomyrov, O. D. (2005). *Legal deontology*. Kyiv: Znannia. [in Ukrainian]
4. Diachkov, D. A. (2008). Conflictological component in the activity of the prosecutor's office of Russia. *Biznes v zakone. Economic and legal journal*, 3, 34–35. [in Russian]
5. Zhalinsky, A. E. (2009). *Introduction to the specialty "Jurisprudence". Professional activities of a lawyer*. Moscow: Prospekt. [in Russian]
6. Kotik, E. (2005). Psychology of conflict and notarial activity. *MEN*, 2 (10), 79–97. [in Russian]
7. Miloradova, N. E. (2002). Kinds and subject of conflict in the inspector's activity. *Pravo i Bezpeka*, 2, 187–190. [In Russian]
8. Pevtsova, E. A. (2011). Actual questions of the lawyer's professional activity. *Scientific Theoretical Journal*, 2, 108–113. [In Russian]
9. Svyrydiuk, N. P. & Minchenko, O. V. (2012). Conflict as a factor in the implementation of legal activities. *Yurydychnyi visnyk. Air and Space Law*, 3, 42–47. [in Ukrainian]
10. Tsiurupa, M. V. (2004). *Basics and theory of conflict negotiations: Textbook*. Kyiv: Kondor. [in Ukrainian]
11. Perlin, A. G. (2001). Towards the issue of psychological aspects of a personality's responsibility. *Psikhopedagogika v pravoohranitel'nykh organakh*, 1 (15), 44. [in Russian]
12. Fil, S. S. (2011). Definition, content and structure of the conflict resolution competence of students – future

11. Перлин А. Г. К вопросу о психологических аспектах ответственности личности / А. Г. Перлин // Психопедагогика в правоохранительных органах. – 2001. – № 1 (15). – С. 44.
12. Філь С. С. Визначення, зміст та структура конфліктологічної компетентності студентів – майбутніх фахівців соціономічних професій / С. С. Філь // Наукові записки НаУКМА. Педагогічні, психологічні науки та соціальна робота. – 2011. – Т. 123. – С. 20–24.

socionomic professionals. *Naukovi zapysky NaUKMA. Pedagogical, Psychological Sciences, and Social Work*, 123, 20–24. [in Ukraine]

Рецензент: Приходько М.І. – д.пед.н., професор

Відомості про автора:
Жданюк Анна Василівна
svrabota@rambler.ru
Дніпропетровський університет
імені Альфреда Нобеля
вул. Січеславська Набережна, 18
м. Дніпро, 49000, Україна

Information about the author:
Zhdanyuk Anna Vasylivna
svrabota@rambler.ru
A. Nobel Dnipropetrovsk University
18 Sicheslavska Naberezhna St.,
Dnipro, 49000, Ukraine

doi: <http://dx.doi.org/10.7905/nvmdpu.v0i18.1916>

doi: <http://dx.doi.org/10.7905/nvmdpu.v0i18.1916>

*Матеріал надійшов до редакції 22. 04. 2017 р.
Прийнято до друку 22. 05. 2017 р.*

*Received at the editorial office 22. 04. 2017.
Accepted for publishing 22. 05. 2017.*